

TÌM HIỂU VỀ QUẢN LÝ HÀNH CHÍNH CẤP ĐỊA PHƯƠNG Ở THÀNH PHỐ MÁC-XÂY, CỘNG HOÀ PHÁP

ThS. LÊ THANH TÚ*

Mác-xây là một trong những thành phố cổ nhất nước Pháp, đông dân thứ hai sau thành phố Pa-ri; là một trong ba đơn vị hành chính địa phương lớn nhất Pháp, cùng với Pa-ri và Li-ông, có quy chế bầu cử chính quyền địa phương riêng.

1. Quy chế bầu cử phiếu cấp thành phố riêng

Cộng hoà Pháp có 36.682 thành phố (theo thống kê đến ngày 01/3/2014). Một trong ba kỳ bầu cử quan trọng, do Bộ Nội vụ Pháp tổ chức và mời cử tri cả nước tham gia, là kỳ phổ thông bầu cử trực tiếp và kín để tuyển cử nghị viên thành phố và nghị viên thị xã. Các nghị viên đắc cử sẽ bầu Thị trưởng. Nhiệm kỳ nghị viên là 6 năm. Nếu kết quả vòng một không đạt thì cử tri tham gia vòng hai được tổ chức một tuần sau. Kết quả cuộc bầu cử Hội đồng thành phố là “thước đo uy tín” đối với các đảng phái, nhất là đảng cầm quyền cũng như bộ máy chính quyền ở Pháp. Việc đảng cầm quyền tiếp tục nắm chính quyền ở cấp cơ sở sẽ tạo thuận lợi hơn cho triển khai các chính sách và chương trình hành

động của đảng, và đặc biệt cho các cuộc bầu cử quan trọng tiếp theo.

Các cử tri của các thành phố trên 1.000 dân bỏ phiếu bầu cho các nghị viên theo cùng một thể thức bầu cử hai vòng, kết hợp thể thức đa số và tỉ lệ - vốn trước đây chỉ áp dụng cho các thành phố trên 3.500 dân. Số lượng nam và nữ ứng viên phải cân bằng nhau. Ngày 17/5/2013, quy định mới này của Luật Ban hành được áp dụng cho 6.550 thành phố, nhằm tăng số lượng nữ nghị viên trong Hội đồng thành phố.

Ở mỗi vòng bầu cử, ứng cử viên phải nộp bản tuyên bố ứng cử. Từ ngày 31/01/2007, các liên danh phải tuân thủ nguyên tắc tỷ lệ nam và nữ ứng viên cân bằng, xen kẽ nhau. Liên danh các cấp phó của thị trưởng bầu chọn bởi Hội đồng thành phố cũng phải tuân theo nguyên tắc này. Ở vòng 1, liên danh đạt được đa số tuyệt đối số phiếu bầu hợp lệ chiếm 50% số ghế bầu. Số còn lại chia cho các liên danh (kể cả liên danh đa số tuyệt đối) đạt được ít nhất là 5% số

* Trung tâm Nghiên cứu Luật Á - Âu, Đại học Aix - Mác-xây, Pháp

phiếu bầu hợp lệ, tỷ lệ theo số phiếu đạt được. Ở vòng hai, chỉ những liên danh đạt được ít nhất 10% số phiếu bầu hợp lệ được tham gia tranh cử vòng này. Những liên danh đạt được ít nhất 5% số phiếu bầu hợp lệ có thể kết hợp thành liên danh với một trong những liên danh đạt được 10% số phiếu bầu hợp lệ. Liên danh đạt được số phiếu cao nhất chiếm 50% số ghế bầu. Số còn lại chia cho các liên danh đạt được ít nhất là 5% số phiếu bầu hợp lệ, tỷ lệ theo số phiếu đạt được.

Theo *Luật Tổ chức hành chính* của Pa-ri, Mác-xây và Li-ông ban hành ngày 31/12/1982, các thành phố này có thể thức bầu cử cấp địa phương riêng. Kỳ đầu phiếu được tiến hành tại các khu bầu cử: một khu bầu cử tại Mác-xây sẽ gồm 2 quận, trong khi đó Pa-ri và Li-ông, mỗi quận tương đương một khu bầu cử. Trong từng khu, hội đồng quận được bầu ra theo thể thức đa số hai vòng, kết hợp thể thức đa số và tỷ lệ. Bầu cử Hội đồng thành phố và Hội đồng quận được thực hiện cùng lúc, theo cùng quy chế và cùng liên danh. Sau kỳ bỏ phiếu, các nghị viên quận sẽ bầu ra quận trưởng. Quy định về việc quận trưởng phải là thành viên của Hội đồng thành phố, đã được Luật Ban hành ngày 05/8/2013 bãi bỏ.

Áp dụng luật cải cách hành chính địa phương được ban hành ngày 16/12/2010, cử tri của những thành phố có trên 1.000 dân, sẽ tuyển chọn các nghị viên thị xã, đại diện thành phố trong những công sở hợp tác liên thành phố.

Sau khi có kết quả tuyển cử đầy đủ,

Hội đồng thành phố sẽ họp trong thời gian ngắn nhất để bầu thị trưởng thành phố và các phó thị trưởng. Hội đồng thành phố có nhiệm vụ thảo luận và biểu quyết các việc công của thành phố và quyền hành pháp đảm nhiệm bởi thị trưởng và các phó thị trưởng. Thị trưởng được bầu bởi các nghị viên trong phiên họp đầu tiên của Hội đồng thành phố và là người duy nhất chịu trách nhiệm về hành chính. Thị trưởng được bầu bằng phiếu kín và theo đa số tuyệt đối. Nếu không ứng cử viên nào đạt được đa số tuyệt đối thì phải bầu lại và phải hội đủ đa số tuyệt đối. Không thành công, phải bầu lại lần thứ ba và chỉ cần hội đủ đa số tương đối. Thị trưởng có thể uỷ nhiệm một phần quyền cho một hay nhiều phó thị trưởng mà tổng số không cao hơn 30% thành viên Hội đồng thành phố. Những sự uỷ nhiệm này, được ấn định cụ thể và nằm trong giới hạn thẩm quyền, có thể thu hồi lại bất cứ lúc nào.

Người dân Pháp rất chú trọng đến tuyển cử Hội đồng thành phố vì có ảnh hưởng trực tiếp đến đời sống của họ. Thị trưởng là chức vụ quan trọng vì chính phủ Pháp rất chú trọng chế độ địa phương tản quyền: từ giáo dục tiểu học, an toàn giao thông cho đến tư pháp, hộ tịch. Do đó, cử tri thường bầu phiếu dựa theo uy tín của ứng cử viên trưởng liên danh hơn là xu hướng chính trị.

2. Thành phố được quản lý bởi Hội đồng thành phố và thị trưởng

Thị trưởng có trách nhiệm chuẩn bị và thi hành các quyết định của Hội đồng thành phố, gồm: đề xuất kinh

phí và xác định các chi tiêu, đại diện thành phố trước pháp luật, bảo vệ các lợi ích của thành phố, ký và thực hiện các hợp đồng công trình công cộng. Hội đồng thành phố có thể uỷ quyền cho thị trưởng xác định và thay đổi việc chuyển nhượng các tài sản của thành phố, thực hiện một số việc vay vốn, tiếp nhận các khoản quyên góp. Ngoài ra, thị trưởng nắm giữ quyền hành trong việc điều động cảnh sát, xây dựng (cấp giấy cho phép xây dựng).

Bên cạnh đó, thị trưởng điều hành chính quyền thành phố và giữ vai trò chủ đạo trong việc quản lý nhân sự (đề bạt, thăng chức và kỷ luật). Thị trưởng là người đứng đầu các quan chức thành phố và quyết định việc tổ chức các ngành, điều phối nhân sự, xác định các nhiệm vụ ưu tiên và cách thức thực hiện. Thị trưởng quyết định các thành viên của văn phòng thị trưởng.

Hội đồng thành phố Mác-xây gồm 101 nghị viên, họp ít nhất bốn lần một năm hoặc hơn nếu cần thiết theo đề xuất của thị trưởng, dựa theo yêu cầu của một phần ba nghị viên hoặc đại diện chính phủ cấp địa phương. Hội đồng tiến hành giải quyết các vụ việc của thành phố vào mỗi phiên họp, ví dụ như: xác định và thông qua ngân sách, xây dựng, trang bị và bảo quản các cơ sở giáo dục công lập thiết yếu, các vấn đề môi trường, hoạt động văn hoá,...

Thị trưởng thành phố uỷ quyền cho một số nghị viên theo dõi các hồ sơ quan trọng của thành phố và người dân như phòng, chống nghèo đói,

phát triển doanh nghiệp xuất khẩu của thành phố, bảo vệ động vật, chính sách bảo vệ quyền lợi cho người già... Năm 2001, với sự sáng lập ra Liên hiệp thành phố Mác-xây Prô-văng Metro-pôn, thành phố Mác-xây, cùng 17 địa phương thành viên, đã chuyển giao nhiều chức năng cho Liên hiệp. Từ đó, Liên hiệp thành phố quản lý giao thông, xử lý rác thải, nước đã qua sử dụng, phát triển kinh tế, mở rộng nghĩa trang,...

Cuối tháng 4/2014, Hội đồng thành phố đã bỏ phiếu xác định ngân sách thành phố Mác-xây cho năm 2014 là 1,462 tỷ EUR. Nguồn ngân sách này đáp ứng trước mắt ưu tiên đổi mới Mác-xây ngày càng thu hút các nhà đầu tư, điều kiện sống được cải thiện và tăng cường hoạt động kinh tế tạo công ăn việc làm cho người dân. Việc tổ chức giải vô địch bóng đá châu Âu năm 2016 và mục tiêu đạt được danh hiệu “Mác-xây - thủ đô thể thao của châu Âu” vào năm 2017 sẽ góp phần mạnh mẽ vào sự phát triển kinh tế thành phố. Bên cạnh đó, Hội đồng thành phố tiếp tục đem lại cho người dân một dịch vụ công hiệu quả nhất trong mọi lĩnh vực, như: an ninh trật tự (tăng cường thêm cảnh sát thành phố và lắp đặt máy ghi hình tại các điểm công cộng), giáo dục, xã hội, thể thao, văn hoá, môi trường. Trước tình hình tài chính hạn chế vì Nhà nước Pháp cắt giảm tài trợ, Hội đồng thành phố Mác-xây tiếp tục khẳng định mục tiêu ổn định nợ công và thuế, tập trung ngân sách cho sự vận hành bộ máy và cắt giảm đầu tư □